

Intervistë ekskluzive me Ministrin e Financave z. Hoti

1. Viteve të fundit vërehet trendi i modernizimit të shërbimeve bankare në vend, rajon dhe botë. Si e vlerësoni modernizimin e shërbimeve bankare nga bankat që operojnë në Kosovë?

Deri para disa vitesh, me të drejtë është thënë dhe konstatuar se sistemi bankar në Kosovë është mjaft i kufizuar për sa i përket lloj-llojshmërisë së produkteve dhe shërbimeve që ofron për qytetarët. Megjithatë, zhvillimet e viteve të fundit tregojnë se Bankat në Kosovë janë duke investuar mjaft në drejtim të zgjerimit të gamës së produkteve dhe shërbimeve dhe modernizimit të operacioneve të tyre. Ky lloj investimi tregon për seriozitetin e sistemit në raport me tregun, por njëkohësisht, siguron që sistemi bankar në Kosovë, të jetë në hap me sistemet rajonale, e pse jo edhe me ato evropiane.

Në veçanti, do përmendja lloj-llojshmërinë e shërbimeve elektronike, që gjatë viteve të fundit kanë ndikuar mjaft në mënyrën se si qytetarët komunikojnë me bankat. Këto lloj shërbimesh, jo vetëm që kanë ndikuar në uljen e kostos operationale për bankat, por njëkohësisht kanë bërë që qytetarët të kursejnë kohë në raport me shërbimet që ata kryejnë.

2. Duke pasur parasysh që ky avancim i shërbimeve ju ofron qytetarëve dhe bizneseve një qasje më të lehtë në financa si mendoni që ky modernizim i shërbimeve do të ndikojë në zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të Republikës së Kosovës?

Lidhshmërinë midis avancimit të këtyre shërbimeve me zhvillimin ekonomik të vendit, më shumë do e shikoja në këndvështrimin e përmirësimit të efikasitetit të bankave, gjë e cila mundëson të kemi një sistem bankar më të shëndosh, dhe rrjedhimisht një sistem që është në gjendje të përkrah më shumë edhe sistemin

**Z. AVDULLAH
HOTI**

MINISTËR I
FINANCAVE

ekonomik të vendit. Pra, bizneset dhe qytetarët do të përfitojnë, jo vetëm përmes çmimeve më të përbalueshme për shërbimet bankare, por edhe përmes përkrahjes që sistemi bankar i bënë ekonomisë, në veçanti përmes aktivitetit kreditor.

3. Duke iu referuar zhvillimeve të fundit, çka mendoni sa ka ndikuar industria bankare në zhvillimin ekonomik të vendit?

Si në çdo vend tjetër, edhe në Kosovë zhvillimi ekonomik në masë të madhe varet nga niveli i investimeve, ndërsa investimet janë direkt të lidhura me disponueshmërinë e likuiditetit përmes sistemit bankar. Dhe në këtë drejtim, bankat kanë pasur dhe presim të kenë një rol të një rëndësie të veçante. Megjithatë, janë dy çështje që këtu do të doja ti përmendja: 1) e para, mendoj se Bankat, përmes politikave të tyre kreditore, do të duhej të bënin më shumë në drejtim të zhvendosjes së kreditimit nga financimi për shembull i tregtisë, në sektorët dhe fushat që kanë më shumë vlerë të shtuar për ekonominë, siç është prodhimtaria, bujqësia, etj., dhe 2) e dyta, është parim bazë në ekonomi që niveli i investimeve dhe konsumit, direkt varen nga kostoja e financimit, dhe në Kosovë, normat e interesit vazhdojnë të jenë relativisht të larta.

E kam parasysh që janë një sërë faktorësh që përcaktojnë koston e financimit, por mendoj se janë ndërmarr një sërë reformash që tani e bëjnë pak sa më të lehtë operimin e bankave në treg. Megjithatë, më duhet të them se gjatë viteve të kaluara e sidomos në muajt e fundit, kemi parë një rënie mjaft kualitative të normave të interesit në kredi, dhe shpresoj që kjo të vazhdoj. Jam i bindur se një normë më e ulët e interesit do të ngacmoj më shumë bizneset për të kërkuar financim, dhe kjo do të jetë në të mirë të të gjithëve.

4. Sipas vlerësimeve të fundit nga akterë kombëtarë dhe ndërkombëtarë, Kosova ka nevojë që të punojë në luftimin (uljen) e ekonomisë jo-formale dhe evazionit fiskal. Sa mendoni që është duke kontribuar sektori bankar në uljen e ekonomisë joformale dhe evazionit fiskal?

Ne po i ikim fjalës 'luftë', ngase çështja e ekonomisë jo-formale adresohet vetëm përmes partneritetit. Jemi të bindur se zvogëlimi i nivelit të informalitetit në ekonomi, nuk është çështje vetëm e Ministrisë së Financave, Policisë, apo Administratave Tatimore. Një gjë e tillë, kërkon qasje gjithëpërfshirëse në mënyrë që:

- institucionet publike ti kuptojnë drejt brengat e bizneseve dhe qytetarëve, dhe në këtë mënyrë ti adresojmë shkaqet e problemit, para se të merremi me pasojat;
- bizneset dhe qytetarët ti kuptojnë drejt të mirat që sjell formalizmi, duke përfshirë këtu edhe qasjen e tyre më të lehtë në financa, dhe
- ata që nuk i bashkohen sistemit përmes formalizmit, ti kujtojnë drejt pasojat e operimit të tyre në informalitet

Ministria e Financave, së bashku me të gjitha institucione tjera relevante, është duke bërë maksimumin për të zvogëluar shkallën e informalitetit. Reformat e fundit tatimore; përmirësimi i shërbimeve për tatimpaguesit; procesi i fiskalizimit, duke përfshirë këtu edhe skemën për rimbursimin e një pjese të tatimit tek qytetarët; më pas transpareca dhe llogaridhënia e shtuar në mënyrën se si ne hargojmë paratë publike – mendoj se në një periudhë afat-mesme do të bëjë që niveli i informalitetit të ulet ndjeshëm.

Bankat mendoj se kanë një rol mjaft të rëndësishëm në këtë drejtim. Përmes komunikimit të

tyre të përditshëm me bizneset dhe qytetarët, bankat duhet të inkurajojnë secilin që ti bashkohen formalitetit, nga se një gjë e tillë kontribuon direkt në një biznes më të shëndosh për bankat dhe shoqërinë. Jam në njohuri që disa banka veç aplikojnë kushte preferenciale për bizneset që kanë sistem adekuate të raportimit, por inkurajoj të gjitha bankat të bëjnë një gjë të tillë.

5. Një nga kriteret e vlerësimit të raportit vjetor që e bën Banka Botërore është edhe qasja në financa të bizneseve. Raporti i Bankës Botërore për të bërit biznes për vitin 2015, Kosovën e ka listuar në vendin e 23 për qasjen në financa, a mendon se ende ka hapësirë që kjo fushë të përmirësohet?

Renditja në vendin e 23 është mjaft e mirë, marrë parasysh që ky rangim krahason vendin tonë me gjitha vendet e botës që janë pjesë e këtij raporti të Bankës Botërore. Megjithatë, në publikimin e vitit 2015 kishte një rënie krahasuar me atë të vitit 2014 (ku Kosova renditej në vendin e 19). Dua të shtoj këtu se përderisa përmirësimi i renditjes do të ishte i mirë, nëse vendet tjera vazhdojnë me reforma dhe ne mbesim aty ku jemi, renditja në vitet në vijim mund edhe të keqësohet. Prandaj, duhet të vazhdohet me reformat e nevojshme për të lehtësuar qasjen në financa, në mënyrë që të mbrojmë këtë renditje dhe pse jo, të përmirësojmë edhe më shumë.

6. Cilat mendoni se janë sfidat kryesore të industrisë bankare, për të cilat mendoni se institucionet qendrore mund ti ndihmojnë më shumë, në mënyrë që industria bankare të ofroj shërbime edhe më kualitative se sa ato ekzistuese në treg?

Si çdo sektor tjetër, edhe sistemi bankar ka sfida, adresimi i të cilave do të ndikonte pozitivisht në përmirësimin e kualitetit të shërbimeve dhe performancës së këtij sektori. Janë një sërë vepërimesh që institucionet publike po i ndërmarrin, e që mendoj se do të ndikojnë edhe në mënyrën se si funksionojnë bankat. Ndër këto veprime do përmendja:

- reformat në sistemin e drejtësisë, që do të përmirësojnë efikasitetin e këtij sistemi, dhe kjo do të ndikojë direkt edhe në biznesin e bankave
- reformat fiskale, të cilat pritet të kenë ndikim direkt në rritjen dhe zgjerimin e bizneseve, dhe

kjo do të thotë se do të kemi një treg me më shumë potencial për bankat

- iniciativa për themelimin e skemës për sigurimin e kredive, që po përkrahet nga USAID, që do të inkurajoj bankat për një aktivitet më të shtuar kreditor, etj

Këtu dua të shtoj se duke marrë parasysh nivelin e likuiditetit në sistemin bankar, që është mjaft i lart, dhe efektin e reformave të përmendura më lart, por edhe të atyre që nuk i listova, është e pritshme që bankat të rrisin aktivitetin e tyre kreditor. E përmenda më lart se një rritje më e theksuar e kreditimit, do të ndihmonte bizneset dhe qytetarët, por edhe vet bankat, duke marrë parasysh se të hyrat kryesore të bankave vijnë nga interesi në kredi.

7. Çfarë strategjie ka ndjekë Ministria e Financave prej kohës kur ju e keni marrë qeverisjen për t'i ndihmuar bizneseve në Kosovë dhe ne veçanti industrisë bankare për përmirësimin e ambientit të të bërit biznes?

Reformat e përmendura më lart, të tilla si ndryshimet në politikat tatimore, të miratuara në Qeveri, e që shumë shpejt do të aprovohen në Parlament; përmirësimi i mënyrës së administrimit me tatimet; reformat qeverisëse, etj, do të ndikojnë pozitivisht në biznese dhe ekonomi, dhe rrjedhimisht edhe në sistemin bankar. Për më tepër, reformat në sistemin ligjor, dhe iniciativa për themelimin e skemës së gradacioneve për kredit, direkt do të prodhojnë efekte pozitive.

8. Si është duke funksionuar tregu i letrave me vlerë në raport me industrinë bankare, kur kemi parasysh se bankat komerciale janë akterët primar që bëjnë blerjen në tregun primar?

Deri më tani, ky treg ka ecur sipas planifikimeve. Keni parasysh se emetimi i letrave me vlerë ka filluar relativisht vonë, dhe kemi mjaft për të bërë. Megjithatë, janë ndërmarr një sërë veprimesh që kanë siguruar një fillim të mbarë dhe kjo na siguron ne se edhe në vitet në vijim, tregu i letrave me vlerë do të jetë edhe më i suksesshëm. Kemi zgjeruar akterët e tregut primar, dhe mbetet për të punuar edhe më tej për funksionalizimin e plotë të tregut sekondar.

Jemi në njohuri për kufizimet që kanë bankat e jashtme, në raport me ekspozimin e tyre në investimet në letrat me vlerë, dhe do të shohim nëse në vitet në vijim, do të mund të bëjmë ndonjë zgjidhje, në mënyrë që ato të kenë më shumë hapësirë për të investuar në letra me vlerë. Natyrisht se ky lloj investimi është çështje e strategjisë së bankave, por kufizimet ligjore duket të jenë një sfidë për momentin.

9. Cilat janë rekomandimet tuaja për sektorin bankar dhe ndikimin e këtij sektori në zhvillimin ekonomik të vendit?

Të vazhdojnë me përmirësimin e kualitetit të shërbimeve që ofrojnë; të rrisin edhe më shumë lloj-llojshmërinë e produkteve dhe shërbimeve, dhe padyshim, ajo që e thash më lart, të rrisin më shumë aktivitetin e tyre kreditor

